

Chương trình Giảng dạy Kinh tế Fulbright

MPP8

Học kỳ mùa Hè

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU CHO PHÂN TÍCH CHÍNH SÁCH

Nhóm giảng viên

Giới thiệu chung	Vũ Thành Tụ Anh	anhvt@fetp.edu.vn
Phương pháp điều tra khảo sát	Trương Sĩ Ánh	anh.truong@kantarmedia.com
Kinh tế vi mô ứng dụng và phát triển địa phương	Vũ Thành Tụ Anh	anhvt@fetp.edu.vn
Kinh tế vĩ mô, chính sách phát triển	TBD	
Thương mại quốc tế	Đình Công Khải	khai.dinh@fetp.edu.vn
Luật, Quản trị nhà nước, Quản trị công và Lãnh đạo	Phạm Duy Nghĩa	nghiapd@fetp.vnn.vn
Tài chính và thẩm định dự án	Nguyễn Xuân Thành	thanhnx@fetp.edu.vn

Giờ lên lớp

Bài giảng: Thứ 3 và thứ 5, 13:30 – 15:00

Ghi chú: Trong tuần thứ 3 của tháng 8, bài giảng sẽ vào chiều thứ 5 và thứ 6.

Giờ trực văn phòng

	Thứ 2	Thứ 3	Thứ 4	Thứ 5	Thứ 6
Vũ Thành Tụ Anh		15:00–17:00		15:00–17:00	
Đình Công Khải	13:30-17:00				

Tài liệu này mang giấy phép Creative Commons Attribution 4.0. Bạn được trao các quyền để sử dụng, chia sẻ, sao chép, phân phối, phân phối lại, ứng dụng, pha trộn, tùy biến và xây dựng dựa trên các tài liệu của nó, miễn là bạn ghi công của (các) tác giả gốc ban đầu và phi thương mại tài liệu. Bản sao giấy phép này có tại: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

Phạm Duy Nghĩa					13:30-17:00
Nguyễn Xuân Thành	15:30-17:30		15:30-17:30		

Giảng viên cũng có thể gặp học viên vào các thời gian khác khi được hẹn trước.

Mục tiêu của môn học

Môn học này được thiết kế nhằm giúp học viên viết luận án thạc sỹ, mà thực chất là một bài *phân tích chính sách*. Môn học sẽ giới thiệu những khái niệm cơ bản và quy trình phân tích chính sách công. Môn học cũng sẽ điểm lại một số phương pháp, mô hình, công cụ phân tích thường được sử dụng trong các phân tích chính sách công nhằm trang bị cho học viên một nền tảng phương pháp chắc chắn, giúp họ thực hiện tốt luận án thạc sỹ. Bên cạnh đó, nhóm giảng viên sẽ giới thiệu và gợi ý một số đề tài nghiên cứu quan trọng, qua đó giúp sinh viên định hướng chủ đề luận văn.

Mô tả môn học

Môn học Phương pháp Nghiên cứu cho Phân tích chính sách được cấu trúc thành ba phần. *Trong phần đầu* của môn học, học viên sẽ được giới thiệu một cách khái quát về khung phân tích và quy trình phân tích chính sách công. Phần này bắt đầu với một nguyên lý cơ bản – đó là nhà nước có cơ sở để can thiệp vào nền kinh tế khi thị trường thất bại, không đạt được các mục tiêu hiệu quả và công bằng. Đồng thời, quyết định can thiệp của nhà nước phải dựa trên khả năng của nó trong việc cải thiện thất bại thị trường, tăng hiệu quả kinh tế và phúc lợi xã hội.

Sau đó, học viên sẽ được giới thiệu về quy trình thực hiện một bài phân tích chính sách, bao gồm từ việc nhận dạng và định dạng một vấn đề chính sách cho tới việc giải quyết vấn đề chính sách ấy. Trong quá trình này, học viên phải xác định phương pháp (chẳng hạn như định tính, định lượng, hay hỗn hợp), nguồn dữ liệu/thông tin, mô hình và công cụ được sử dụng để xây dựng và đánh giá các lựa chọn chính sách khác nhau, và cuối cùng là đưa ra gợi ý chính sách.

Phần đầu của môn học kết thúc bằng những hướng dẫn chung về cách viết và trình bày một bài phân tích chính sách sao cho hiệu quả nhất. Phần này cũng sẽ đề cập tới vấn đề đạo đức trong nghiên cứu chính sách và thảo luận một số tình huống trong đó có sự xung đột về lợi ích hay giá trị để sinh viên thảo luận.

Trong phần thứ hai, học viên sẽ được giới thiệu một số công cụ và phương pháp tiếp cận phân tích chính sách từ quan điểm của năm lĩnh vực chính sách được đào tạo tại FETP, bao gồm: (i) Kinh tế học vi mô ứng dụng và phát triển địa phương; (ii) Kinh tế vĩ mô, chính sách phát triển, thương mại; (iii) Thương mại quốc tế; (iv) Luật, Quản trị nhà nước, Quản trị công và Lãnh đạo; và (v) Tài chính và thẩm định dự án. Trong phần này, một số vấn đề quan trọng về phương pháp sẽ được nhắc lại và những vấn đề chính sách quan trọng sẽ được trình bày để giúp học viên chọn đề tài luận văn của mình.

Trong phần cuối cùng của môn học, học viên sẽ được giới thiệu một cách khái quát về phương pháp điều tra khảo sát (survey method). Trong phần này, học viên sẽ được giới thiệu các nghiệp vụ căn bản liên quan đến quy trình thực hiện một cuộc khảo sát trong thực tiễn, từ khâu thiết kế khảo sát, thực hiện khảo sát cho đến khâu xử lý dữ liệu và báo cáo kết quả nghiên cứu khảo sát. Để có thể nắm bắt được tốt những nội dung này, học viên cần phải có những kiến thức căn bản về khoa học thống kê và lý thuyết chọn mẫu - nền tảng của tất cả các nghiên cứu thực nghiệm (empirical research). Vì vậy khóa học này sẽ dành một phần thời gian để giới thiệu một số kiến thức thống kê căn bản có liên quan đến lý thuyết chọn mẫu và các phương pháp chọn mẫu. Đồng thời học viên cũng sẽ được giới thiệu một số CSDL của Tổng Cục Thống Kê thường được sử dụng làm cơ sở cho nhiều phân tích, nghiên cứu khác ở Việt Nam. Trong bài giảng cuối cùng, học viên sẽ được tiếp cận và thực hành với một bộ dữ liệu thực với phần mềm SPSS.

Tài liệu tham khảo và bài đọc

Không có một cuốn sách giáo khoa duy nhất cho môn học này. Bài đọc được phân thành hai nhóm, bắt buộc và gợi ý. Các bài đọc bắt buộc được đánh dấu sao (*) trong Đề cương môn học. Học viên được yêu cầu đọc các bài đọc bắt buộc trước khi đến lớp. Các bài đọc gợi ý có tính tham khảo, và vì vậy không nhất thiết phải có phiên bản tiếng Việt. Những cuốn sách sau có thể sẽ là nguồn tham khảo hữu ích cho học viên trong thời gian học môn học này cũng như trong quá trình làm luận án sau này:

Những cuốn sách chính

Dunn, William N. (2008). *Phân tích chính sách công: Nhập môn (Public Policy Analysis: An Introduction)*, tái bản lần thứ 4, Pearson: Prentice Hall.

Creswell, John W. (2003). *Thiết kế nghiên cứu: Phương pháp định tính, định lượng và hỗn hợp (Research Design: Qualitative, Quantitative, và Mixed Methods Approaches)*, tái bản lần thứ 2. Sage Publications.

Stokey, Edith và Richard Zeckhauser (1978). *Nhập môn phân tích chính sách (A Primer for Policy Analysis)*. New York: W.W. Norton và Company.

Weimer, David L. và Aidan R. Vining (2005). *Phân tích chính sách: Khái niệm và thực tiễn (Policy Analysis: Concepts và Practice)*, tái bản lần thứ 3. Pearson: Prentice Hall.

Một số tài liệu tham khảo khác

Bardach, Eugene, (2005). *Hướng dẫn thực tiễn cho phân tích chính sách (A Practical Guide for Policy Analysis)*, tái bản lần thứ 2. Washington, DC: Congressional Quarterly Press.

Berg, Bruce L. (2006). *Phương pháp nghiên cứu định tính trong khoa học xã hội (Qualitative Research Methods for the Social Sciences)*, tái bản lần thứ 6, Pearson.

- Bickers, Kenneth N. và John T. Williams (2001). *Phân tích chính sách công: Một cách tiếp cận kinh tế chính trị học* (*Public Policy Analysis: A Political Economy Approach*), Wadsworth Publishing
- Brady, Henry và David Collier (2010). *Tư duy lại về nghiên cứu xã hội: Công cụ đa dạng, tiêu chuẩn thống nhất* (*Rethinking Social Inquiry: Diverse Tools, Shared Standards*). Tái bản lần thứ 2.
- Fischer, Frank; Gerald J. Miller; và Mara S. Sidney (2005). *Cẩm nang phân tích chính sách công: Lý thuyết, chính trị, và phương pháp* (*Handbook of Public Policy Analysis: Theory, Politics, và Methods*), CRC Press.
- Friedman, Lee S. (2002). *Kinh tế học vi mô của phân tích chính sách công* (*The Microeconomics of Public Policy Analysis*). Princeton, NJ: Princeton University Press;
- Judd, Charles M. (1991). *Phương pháp nghiên cứu trong các quan hệ xã hội* (*Research Methods in Social Relations*). Fort Worth: Holt, Rinehart, và Winston.
- Kaye, Sanford (1989). *Viết dưới áp lực* (*Writing Under Pressure*), New York: Oxford University Press.
- King, Gary, Robert O. Keohane, và Sidney Verba (1994). *Thiết kế nghiên cứu xã hội* (*Designing Social Inquiry*). Princeton: Princeton University Press.
- Kraft, Michael E. và Scott R. Furlong (2004). *Chính sách công: Chính trị, phân tích, và các lựa chọn* (*Public Policy: Politics, Analysis, và Alternatives*). CQ Press.
- Marshall, Catherine và Gretchen B. Rossman (1995). *Thiết kế nghiên cứu định tính* (*Designing Qualitative Research*), tái bản lần thứ 2, Sage Publications
- Seidman, Irving (2006). *Phỏng vấn trong nghiên cứu định tính* (*Interviewing as Qualitative Research*), tái bản lần thứ 3, Teachers College.
- Singleton, Royce A. và Bruce C. Straits (2010). *Phương pháp trong nghiên cứu xã hội* (*Approaches to Social Research*), tái bản lần thứ 5, Oxford University Press.
- Strauss, Anselm và Juliet Corbin (1990). *Kiến thức cơ bản về nghiên cứu định tính* (*Basics of Qualitative Research*), Sage Publications

ĐỀ CƯƠNG MÔN HỌC

Phần I: Giới thiệu và cơ sở lý thuyết của phân tích chính sách

1. Thứ 3 (5/7): Giới thiệu khái quát về phân tích chính sách

- a. Phân tích chính sách là gì?
- b. Quy trình phân tích chính sách
- c. Phân biệt phân tích chính sách và nghiên cứu chính sách
- d. Thảo luận và giải thích thêm về “Hướng dẫn luận văn”

Bài đọc:

*Dunn, Chương 1: *Quy trình phân tích chính sách*

*Weimer và Vining, Chương 2: *Phân tích chính sách là gì?*

*FETP, “*Hướng dẫn luận văn*”

2. Thứ 5 (7/5): Xác định vấn đề chính sách công

- a. Nhận dạng vấn đề chính sách công
- b. Định hình vấn đề chính sách công
- c. Phát biểu vấn đề chính sách công
- d. Thiết kế chiến lược để giải quyết vấn đề chính sách công

Bài đọc:

*Dunn, Chương 3: *Định hình các vấn đề chính sách*

Bardach, Phần 1: “*Bát chính đạo*”

3. Thứ 3 (12/7): Giới thiệu về các cách tiếp cận trong phân tích chính sách

- a. Cách tiếp cận định tính
- b. Cách tiếp cận định lượng
- c. Cách tiếp cận hỗn hợp

Bài đọc:

*Creswell, Chương 1: *Khung thiết kế nghiên cứu*

*Creswell, Chương 9: *Các phương pháp định lượng*

*Creswell, Chương 10: *Các quá trình nghiên cứu định tính*

*Creswell, Chương 11: *Các quá trình nghiên cứu hỗn hợp*

Berg, Chương 2: *Thiết kế nghiên cứu định tính*

4. Thứ 5 (14/7): Phương pháp định tính trong nghiên cứu chính sách

- a. Xác định “tình huống chính sách”
- b. Định nghĩa vấn đề chính sách
- c. Phát biểu câu hỏi chính sách
- d. Phương pháp nghiên cứu và khung phân tích
- e. Xây dựng và kiểm định các giả thuyết
- f. Kết luận [và kiến nghị chính sách]

5. Thứ 3 (19/7): Sử dụng mô hình trong phân tích chính sách

- a. Các loại mô hình
- b. Xác định mô hình “thích hợp” cho một bài phân tích chính sách
- c. Những ưu điểm và nhược điểm của mô hình

Bài đọc:

*Stokey và Zeckhauser, Chương 2: *Mô hình: Thảo luận chung*

Stokey và Zeckhauser, Chương 3: *Mô hình được lựa chọn*

*Creswell, Chương 7: *Sử dụng lý thuyết*

6. Thứ 5 (21/7): Thu thập thông tin và tiến hành phân tích/nghiên cứu chính sách

- a. Thu thập thông tin
 - Nguồn thông tin/dữ liệu thứ cấp
 - Nguồn thông tin/dữ liệu sơ cấp
- b. Phân tích chính sách
 - Xây dựng các lựa chọn chính sách
 - Đánh giá các lựa chọn chính sách

- Đưa ra khuyến nghị chính sách

c. Nghiên cứu chính sách

- Xây dựng các giả thuyết định tính
- Kiểm định các giả thuyết định tính
- Đưa ra kết luận nghiên cứu

Bài đọc:

*Weimer và Vining, Chương 13: *Thu thập thông tin cho phân tích chính sách*

*Kraft và Furlong, Chương 5: *Các vấn đề công cộng và lựa chọn chính sách*

*Kraft và Furlong, Chương 6: *Đánh giá các lựa chọn chính sách*

7. Thứ 3 (26/7): Viết bài phân tích chính sách và một số vấn đề đạo đức

a. Viết bài phân tích chính sách

- Tổ chức bài phân tích chính sách
- Lựa chọn phong cách viết
- Viết bản nháp đầu tiên
- Viết phần tóm tắt
- Viết bản cuối cùng
- Hiệu đính, sửa chữa và định dạng

b. Một số vấn đề đạo đức trong phân tích chính sách

- Sự trung thực trong phân tích
- Nguyên tắc tôn trọng con người, vì lợi ích công và vì công lý
- Xung đột lợi ích và giá trị: Tiếng nói, từ bỏ, và trung thành

Bài đọc:

*Harvard Kennedy School, *Hướng dẫn viết bài phân tích chính sách*

*Dunn, Chương 9: *Truyền đạt bài phân tích chính sách*

*Weimer và Vining, Chương 3: *Về đạo đức nghề nghiệp*

Hoyle, Harris, và Judd, Chương 3: *Những nguyên lý đạo đức*

8. Thứ 5 (28/7): Một số vấn đề phương pháp và đề tài phân tích chính sách kinh tế vĩ mô và phát triển

- a. Các nhà kinh tế học nghĩ về phương pháp như thế nào
- b. Phân tích/nghiên cứu chính sách kinh tế vĩ mô
- c. Phân tích/nghiên cứu chính sách phát triển

Bài đọc:

*Nola Reinhardt (2008) “Câu đố về tỷ lệ tiết kiệm thấp ở Châu Mỹ La-tinh,” *Development Policy Review*, 26:6, 727-744.

Deborah Fahy Bryceson, Annabel Bradbury và Trevor Bradbury (2008) “Những con đường giảm nghèo? Tìm hiểu tác động của đường nông thôn đối với di cư ở Châu Phi và Châu Á,” *Development Policy Review*, 2008, 26:4, 459-482.

Kevin D Hoover (2004) *Phương pháp thực nghiệm trong kinh tế học vĩ mô*, Cambridge University Press, Chương 5 “Chủ nghĩa thực dụng, chủ nghĩa thực tế và thực hành kinh tế học vĩ mô.”

Nanak Kakwani, Fabio Soares và Hyun H. Son (2006) “Trợ cấp bằng tiền mặt cho trẻ em trong tuổi đi học ở các nước Châu Phi: Mô phỏng về các tác động đối với tình trạng nghèo và đến trường của học sinh,” *Development Policy Review*, 24:5, 553-569.

9. Thứ 3 (2/8): Một số vấn đề phương pháp và đề tài phân tích chính sách từ góc độ kinh tế học vi mô và phát triển địa phương

- a. Chuẩn mực của thị trường cạnh tranh hoàn hảo
- b. Cơ sở cho sự can thiệp của nhà nước
- c. Hạn chế của sự can thiệp của nhà nước
- d. Thất bại của nhà nước so với thất bại của thị trường
- e. Sửa chữa thất bại của nhà nước và của thị trường

Bài đọc:

*Weimer và Vining, Chương 4: *Hiệu quả và mô hình cạnh tranh lý tưởng*

*Weimer và Vining, Chương 8: *Hạn chế của sự can thiệp của nhà nước: Thất bại của chính phủ*

*Weimer và Vining, Chương 10: *Sửa chữa thất bại thị trường và thất bại nhà nước*

10. Thứ 5 (4/8): Một số vấn đề phương pháp và đề tài phân tích chính sách từ góc độ pháp luật và quản trị công

- a. Vai trò của pháp luật đối với phát triển kinh tế
- b. Vai trò của pháp luật trong chính sách công
- c. Những thách thức trong việc xây dựng trách nhiệm giải trình
- d. Sự tham gia và giám sát của xã hội trong nền quản trị quốc gia

Bài đọc:

*Ngân hàng Thế giới - Bộ Kế hoạch và Đầu tư, Việt Nam 2035, tr. 92-121

11. Thứ 3 (9/8): Một số vấn đề phương pháp và đề tài phân tích chính sách từ góc độ tài chính và thẩm định dự án

- a. Tài chính công ty
- b. Tài chính phát triển
- c. Phân tích lợi ích – chi phí của đầu tư công

Bài đọc:

*The World Bank, *Phân tích kinh tế các hoạt động đầu tư*, Chương 1.

*John Campbell, Andrew Lo, và Craig MacKinlay, *Kinh tế lượng cho thị trường tài chính*, Chương 1.

12. Thứ 5 (11/8): Một số vấn đề phương pháp và đề tài phân tích chính sách thương mại quốc tế

- a. Đánh giá tác động chính sách lên thương mại quốc tế
- b. Đánh giá tác động chính sách lên thu hút đầu tư quốc tế
- c. Đánh giá tác động của thương mại quốc tế và đầu tư quốc tế lên nền kinh tế
- d. Nâng cao năng lực cạnh tranh xuất khẩu

Bài đọc:

Bachetta, M. , và các tác giả, “A Practical Guide to Trade Policy Analysis”, by UN and WTO, downloaded from <http://vi.unctad.org/tpa>

Doan T. T. H. and Lin Y. (2106) “Provincial Governance and Foreign Direct Investment in Vietnam: An empirical study at sub nation level”, *International Journal of Humanities and Applied Social Science*, Vol.1, No.2, May, 2016

Javorcik, B. S. (2004), Does Foreign Direct Investment Increase the Productivity of Domestic Firms? In Search of Spillovers through Backward Linkages. *American Economic Review* 94 (3), pp. 605–627.

Kosova, R. (2010). Do foreign firm crowd out domestic firm: Evidence from the Czech Republic. *The Review of Economics and Statistics*, pp. 861–881

Đinh Công Khải và Nguyễn Thị Tuyết Nhung “Nâng cao vị thế ngành dệt may trong chuỗi dệt may toàn cầu” (*Nghiên cứu tình huống FETP - CV11-52-54.0*).

Vũ Thành Tự Anh và các tác giả (2013) “Đánh giá năng lực cạnh tranh của cụm ngành dệt may trên địa bàn thành phố Hồ Chí Minh và một số địa phương lân cận”, 2013 (*Nghiên cứu của IPP, FETP và CIEM*)

13. Thứ 5 (18/8): Phương pháp khảo sát: Lập kế hoạch và chọn mẫu nghiên cứu

- a. Lập kế hoạch nghiên cứu
 - Các loại hình nghiên cứu
 - Giới thiệu tổng quan về cách thức thực hiện nghiên cứu
 - Xây dựng kế hoạch thực hiện 1 dự án nghiên cứu
- b. Giới thiệu lý thuyết về mẫu nghiên cứu & chọn mẫu nghiên cứu trong thực tiễn (1)
 - Tại sao phải chọn mẫu - Lý thuyết & thực tiễn
 - Điều tra mẫu & điều tra toàn diện/tổng điều tra (*samples & censuses*)
 - Tổng thể & khung chọn mẫu (*population & sampling frame*)
 - Chọn mẫu đại diện (*representative sample*)
 - Chọn mẫu ngẫu nhiên (*random sampling*) hay chọn mẫu theo xác suất (*probability sampling*)
 - Chọn mẫu ngẫu nhiên phân tầng (*stratified random sampling*)
 - Chọn mẫu quota (*quota sampling*)
 - Chọn mẫu theo số điện thoại (*telephone sampling*)
 - Chọn mẫu theo giới thiệu (*snowball sampling*)
 - Chọn mẫu theo cụm qua nhiều giai đoạn (*multi-stage cluster sampling*)

14. Thứ 6 (19/8): Phương pháp khảo sát: Chọn mẫu nghiên cứu (tiếp)

- a. Giới thiệu lý thuyết về mẫu nghiên cứu & chọn mẫu nghiên cứu trong thực tiễn (2)

- Lý thuyết về Mức tin cậy (*confidence level*), Khoảng tin cậy (*confidence interval*) và Sai số chọn mẫu (*sampling error*)
 - Xác định cỡ mẫu (*sample size*) cần thiết cho 1 nghiên cứu
 - Các phương pháp phân bổ số lượng mẫu cho các địa bàn khảo sát
 - Chọn mẫu và lý thuyết thống kê
- b. Thiết kế bảng câu hỏi khảo sát (Questionnaire design)
- Nguyên tắc thiết kế Bảng câu hỏi
 - Những câu hỏi cần đặt ra trước khi thiết kế câu hỏi
 - Các dạng câu hỏi
 - Trình bày Bảng câu hỏi
 - Thử nghiệm & đánh giá các câu hỏi khảo sát

15. Thứ 3 (23/8): Phương pháp khảo sát: Tiến hành khảo sát thu thập dữ liệu từ thực địa

- Các phương pháp thu thập dữ liệu và lựa chọn phương pháp
- Chọn địa điểm phỏng vấn
- Tìm kiếm/tuyển dụng Phỏng vấn viên (PVV)
- Huấn luyện PVV
- Tìm kiếm đối tượng khảo sát tại nhà
- Xác định đúng đáp viên
- Giới thiệu về cuộc khảo sát (và phỏng vấn viên)
- Kỹ thuật phỏng vấn
- Hoàn tất cuộc phỏng vấn
- Rà soát lại bài phỏng vấn (trước khi nói lời cảm ơn và chia tay với đáp viên)
- Một số thủ tục giấy tờ đối với phỏng vấn viên

16. Thứ 5 (25/8): Phương pháp khảo sát: Phân tích kết quả khảo sát bằng phần mềm SPSS

- Xử lý sơ bộ
- Mã hóa thông tin trước khi nhập máy tính

- Xử lý thủ công
- Xử lý bằng máy tính
- Áp dụng trọng số (*weight*) cho kết quả khảo sát
- Các đại lượng thống kê thường dùng trong phân tích
- Sử dụng chỉ số (*index*) để so sánh
- Diễn giải kết quả (*interpretation of results*)